

Že ta bežni pogled nas prepričuje, da so vzroki slabšega telesnega razvoja hribovskih otrok v pomanjkanju vsakdanjega kruha in v naporih, ki jih morajo že od mladosti premagovati po strminah.

Kadar bomo hoteli pričeti s sanacijo naših hribovskih razmer, da bi dobili zdrav rod, bomo morali največjo skrb posvetiti vprašanju kruha.

Josip Jurančič

NAŠI DELOVNI PROBLEMI

Starostno zavarovanje delavcev pri nas in drugje.

Čeprav je delavstvo najproduktivnejši razred današnje družbe, je bila vendar in je marsikje še vedno nepreskrbljenost za starost in onemoglost značilna poteza njegove usode. Delavec, ki ustvarja s porabo svoje delovne sile drugim bogastvo in sijaj, ostane sam pod starost nepreskrbljen, v najboljšem primeru občinski ubožec. Tudi starost je za delavstvo relatiiven pojem. Starostna doba pripadnikov delavskega razreda daleč zaostaja za starostno dobo pripadnikov meščanskega razreda. Onemoglost in izčrpanost se pojavita pri delavcu kmalu po štiridesetem letu, torej potem, ko je delal kakih trideset let. Pa tudi če je delavec — sicer res v manjši meri — še sposoben za delo, ga lahko kaj kmalu izrine iz delovnega procesa naval mlajših delovnih moči, ki nudijo na trgu svojo delovno silo ceneje kakor starejši delavec, ki mora vrhu tega še skrbeti za številno družino.

Zaradi vsega tega ima delavsko zavarovanje za starost in onemoglost za delavstvo vedno večji pomen; vsa ta dejstva narekujejo državi, da to ustanovo čim prej ustvari in uzakoni. A dočim so dosegli nameščenci v Sloveniji svoje pokojninsko zavarovanje že v začetku tega stoletja, bo za delavstvo uveljavljen nekak zametek starostnega zavarovanja 1. septembra letošnjega leta. Vendar bodo delavci njegovih dobrot deležni šele po štirih do desetih letih, ker bodo za dosego ugodnosti tega zavarovanja morali poprej toliko časa plačevati prispevke.

Po zakonu o zavarovanju delavcev iz l. 1922. bi morale biti starostno zavarovanje uvedeno najpozneje leto dni po razglasitvi tega zakona. Doseglo pa je delavstvo to zavarovanje šele po štirinajstih letih, in še to v zelo neopolni obliki.

Uredba o starostnem zavarovanju delavcev uvaja pri nas invalidsko, starostno, vdovsko in sirotinsko zavarovanje. Starostna renta pa pripada samo delavcu, ki je dopolnil sedemdeseto leto starosti ter je že pet sto tednov ali deset let plačeval prispevke za starostno zavarovanje. Prvi srečniki bodo torej deležni starostne rente šele l. 1947. Pri tem je treba opozoriti na dejstvo, da so delavci, ki dosežejo zaposleni tako visoko starost (ker sicer ne morejo plačevati prispevkov), silno maloštevilni. Danes jih je v Sloveniji baj kakih štiri sto. Za te pa to zavarovanje še ne velja, ker nimajo vplačanih prispevkov. Ugodnosti te ustanove bodo potemtakem uživali šele delavci, ki so danes stari šestdeset let in bodo — ves čas zaposleni — dočakali l. 1947. Potem bodo prejeli starostno rento, ki bo dosegla po današnjem stanju mezd v najboljšem primeru kvečemu 450 Din in povprečno 220 Din na mesec. Po petdesetletnem ustvarjanju bogastva drugim bo imel torej delavec pravico do 450 oziroma 220 Din mesečne rente...

Invalidsko rento priznava uredba delavcu, ki je bil štiri leta včlanjen pri starostnem zavarovanju. Invalidska renta bo znašala povprečno 150 Din na mesec, vdovska in sirotinska renta pa komaj 36—40 Din na mesec.

Upravičenost trditve, da je starostno zavarovanje, ki ga uvaja nova uredba s 1. septembrom letošnjega leta, zgolj zametek zavarovanja, je po vsem navedenem jasna sama po sebi.

Po orisu teh preskromnih začetkov starostnega zavarovanja pri nas ne bo odveč, če zaradi primerjave na kratko pregledamo, kaj so dosegli glede starostnega zavarovanja delavci Češkoslovaške republike. (Podatki po: Internationale Rundschau der Arbeit, Genève, sept. 1936.)

V Češkoslovaški republiki velja starostno zavarovanje že od 1. 1926. Zavarovanje je obvezno za vse delavce, ki so zaposleni na podlagi službene ali vajeniške pogodbe. L. 1935. je imelo starostno zavarovanje 1,692.100 zavarovancev. Krog upravičencev, ki imajo pravico do podpor starostnega zavarovanja pa je — če prištejemo še družinske člane — mnogo širši in obsega tri in pol milijona delavcev. Do konca maja 1936 je izplačalo zavarovanje 221.000 rent, in sicer 136.560 invalidnin, 29.853 starostnih, 25.000 vdovskih in 29.500 sirotinskih rent. Do lanskega leta je izplačalo starostno zavarovanje skupno 871,800.000 Kč, in sicer 633,600.000 za invalidnine, 120,200.000 za starostne rente in 118,000.000 Kč za rente preostalim svojcem.

Višina mesečne rente znaša povprečno od 111 do 158 Kč. Poleg tega plačuje zavarovanje novo poročenim članom premijo 400—600 Kč ter je na ta način izplačalo do maja 1936 že za 144 milijonov premij.

Starostno zavarovanje izdaja ogromne vsote tudi za pobijanje »ljudskih bolezni« kakor so jetika, revmatizem, bolezni prebavnih organov in krvnega obtoka, ki vse povzročajo večjo ali manjšo invalidnost. V ta namen je izdalo zavarovanje do maja 1936 že 234 milijonov Kč.

Zaradi velikega števila zavarovancev je finančno stanje tega zavarovanja nad vse zadovoljivo. Milijardo in 167 milijonov Kč je zavarovanje vložilo v državne papirje, 970 milijonov Kč je vložilo v javna dela, občinam je posodilo 789 milijonov Kč; od te vsote je bilo porabljenih 217 milijonov za zidanje novih bolnišnic in kanaliziranje, 388 milijonov pa v prometu, za električne in vodovodne napeljave. V hipotečna posojila je vložilo zavarovanje 611 milijonov Kč, 143 milijonov posojil pa je bilo odobrenih za zidanje družinskih stanovanj. Za izboljšanje poljedelstva je izdalo zavarovanje 170 milijonov, posojila za pospeševanje obrti pa dosežajo vsoto 276 milijonov Kč.

Takšno velevažno zdravstveno, socialno in gospodarsko funkcijo vrši starostno zavarovanje v demokratični Češkoslovaški republiki. Pri nas pa gospodarski krogi že pri tako skromnih začetkih, kakor jih uvaja zgoraj opisana uredba, zaženejo krik, češ da takih bremen ne morejo nositi; in odgovorni krogi se temu pritisku uklonijo, kar najbolj dokazuje skromnost uredbe same. Ko si namreč pridobi starostno zavarovanje zadostno finančno podlago, postane glavni posojevalec cenениh kreditov, kar skuša seveda na vsak način preprečiti finančni kapital, ki daje posojila na oderuške obresti. Proti le-temu so pa naše vlade brez moči.

Primer češkoslovaškega in našega starostnega zavarovanja jasno govori o pomenu demokracije.

Vito Kraigher

MOTIVI IN UTRINKI

Non adorantes, sed militantes

Če živiš med lažjo, ki se ti v življenju vsak hip prikazuje v tisočerihi podobah, in če veš, da je to čisto gola posvetna laž, ne čutiš gomazenja po hrbtu. Kadar pa je ravnanje z ljudmi le krinka, ki prikriva laž v zaščiti idealov, dva tisoč let človeštvu svetih, za katere so že globoki, nesebični verniki kri prelivali, tedaj ne moreš pojmiti odgovornosti ljudi, ki so resnico